

Minnesanteckningar – Libris utvecklingsråd 2024-10-04

Mötesdatum och tid: 2024-10-04, 10.00-12.00

Plats: Zoom

Närvarande:

Stefan Andersson Uppsala universitet, Sara Kjellberg Malmö Universitet, Daniel Forsman Stockholms stadsbibliotek, Cecilia Gärden Myndigheten för tillgängliga medier MTM, Olof Berge Kleber biblioteken i Borås, Carina Bergman Vitterhetsakademiens bibliotek Riksantikvarieämbetet, Oskar Laurin Kungliga biblioteket KB, Miriam Björkhem KB, Tuija Drake, KB och David Södergren Medin KB

Anmält förhinder/Ej närvarande:

Linda Vidlund Sveriges Lantbruksuniversitet SLU och Johanna Berglind KB.

Diskussionspunkter

1. **Samarbete och ansvarsfördelning i Libriskatalogen, avtal, finansiering och ev. kommersiella leverantörers roll**

Diskussionspunkten knyter an till diskussion på föregående kring kompetensförsörjning. KB vill diskutera hur metadata av olika kvalitet påverkar bibliotekens framtida vägval om ansvarsfördelning och finansiering av katalogisering i Libris. Vad bör KB göra och vad kan finansieras av Libriskollektivet och sedan kan leda till konkreta förslag på en kompetensförsörjningsplan?

Miriam Björkhem gör en genomgång av innehållet i Libris som består av bibliografisk information, auktoritetsinformation, beståndsinformation, tilläggsinformation samt fulltext. Data levereras från många håll såsom externa leverantörer som Bokinfo, BTJ och förlag, varav vissa levererar både metadata och medier, Libris förvärvsrutin, KB och Libriskollektivet. De olika organisationerna i den sistnämnda bidrar i väldigt olika utsträckning beroende på ekonomi, organisation och kunskapsnivå. Idag gör en mindre mängd Librisbibliotek en stor del av arbetet.

KB: BTJ står idag för katalogisering av ungefär en tredjedel av folkbiblioteken som har bestånd i Libris. Dessa poster kommer till gagn även för de bibliotek som är med i Libris men inte använder bibliografisk service. Detta innebär att möjligheten för BTJ att ha katalogisatörer anställda har krympt och krymper ytterligare då fler bibliotek säger upp sina avtal med dem. Detta kommer att göra det svårt för BTJ att upprätthålla sin affärsmodell och om de inte finns kvar i den utsträckning de gör idag kommer det att märkas för många bibliotek.

En diskussion behövs kring hur vi som kollektiv ska ta oss an detta, ska poster köpas på annat sätt, ska KB använda resurser eller samordna detta? Ett exempel skulle kunna vara kring mångspråkskatalogisering som är svårt att tillgodose för de flesta bibliotek.

Frågan om kompetensförsörjning är komplex och KB är angelägen om att få hela kartan på plats. En aspekt är att kollektivet nog inte längre har samma krav på metadata som tidigare på grund av bättre verktyg och möjligheter till länkad data och AI. Det har också nationellt blivit vanligare med regionala samarbeten i och med att fler bibliotek säger upp Biblioteksservice.

Rådet: Bra att KB själva adresserar situationen vi är i nu. Bibliotek deltar i Librissamarbetet både av ideologiska skäl och för att man vill ha en nationell katalog, men det är viktigt att det går att få ut bra poster. Drivkraften för deltagande kan inte bara vara ideologisk, utan det är viktigt att prata om de värden en samkatalog skapar och omsätter i rena kronor. Betalningsviljan är central och det är viktigt att undersöka hur arbetstid och resurser används idag. Kvalitetsbegreppet är också viktigt, vad är egentligen lägstanivån för en post.

KB; Det finns en risk att betalningsviljan sjunkit när många bibliotek lämnat bibliografisk service, man har vant sig vid att inte betala men ändå få tillgång till poster. Efterfrågan på kvalitet i poster har sjunkit på grund av krympande resurser och är inte längre en lika stor fråga.

Rådet: Det är bra om betalningsviljan reds ut och att man även tittar på regionernas roll, kanske kan tex mångspråksfrågan lösas denna väg. Alla behöver tillsammans lägga in tid och pengar, nu när många bibliotek samarbetar i kluster borde det gå lättare att ansvarsfördela. Externa leverantörer, snabb teknikutveckling med AI och nya leverantörer kan påverka situationen snabbt.

KB: Om regeringen gav KB pengar för en central satsning så skulle man förmodligen inte satsa på en stor redaktion av katalogisatörer utan det kräver på sikt tekniska investeringar.

Rådet: Angående kompetensförsörjning så finns fortfarande behov av utbildningar och kunskapshöjning kring katalogisering, önskemål från Högskolebiblioteken att skapa förutsättningar för katalogisatörer att behålla en god kunskapsnivå, vi behöver skapa förutsättningar för de som idag arbetar med dessa frågor oavsett biblioteksform.

Viktigt att KB kan kommunicera tankegångar och planer med en bredare grupp som arbetar med frågorna och som har kunskap samt kan komma med input, även om det inte går att ha strategiska diskussioner med alla, så är det inte bra att springa förbi en stor grupp med erfarenhet av nära katalogiseringsarbete. Vi behöver ha både ett framtids- samt ett nulägesperspektiv samtidigt.

KB: Vi behöver ta beslut kring Libris som kan vara impopulära och dessa ska baseras på kunskap. Kanske bör vi sluta katalogisera på ett visst sätt och dessa diskussioner kan vara svårt att föra med Libriskollektivet då KB själva är osäkra på vilka vägval vi ska göra. Därför är det viktigt att föra diskussioner på en annan strategisk nivå, tex gällande bibliotekens åtaganden. KB ligger efter med dessa beslut och det är därför vi har denna diskussion nu.

Rådet: Klokkt att inte vänta med diskussionen till alla beslut är tagna, det går att föra en strategisk diskussion med lärosätesbiblioteken men det är en annan diskussion med de som idag katalogiserar och bidrar med kompetens.

KB: Vi vill gärna använda rådet just till att få stöd för att sedan fatta beslut i mer formella forum.

Rådet: KB behöver gå tillbaka till diskussionen vad samkatalogen ska vara, när KB har förståelse för vilka problem de ska lösa kan vi skriva bättre avtal med de bibliotek som är med och där det tydligt framgår vad man kan få hjälp med och vad man måste lösa själva. KB behöver dock trycka på vad man levererar och inte levererar.

KB behöver själv besluta vad som behövs i Libris, Uppsala universitetsbibliotek deltar också i samarbetet främst av ideologiska skäl, den hantering man har i Libris består av de tryckta böckerna vilken är en lite del av beståndet. KB har tyvärr inte varit så bra på att kommunicera ut den förändring som skett, många katalogisatörer har kvar en äldre bild av Libris medan den idag har en annan inriktning.

På specialbiblioteken sker också helt separata katalogiseringsflöden beroende på om det är tryckt eller elektroniskt material, man köper in de elektroniska och katalogiserar själva det tryckta materialet. En del av detta exporteras till Libris och det elektroniska har betydligt sämre kvalitet.

KB: Gällande kollektivet är arbetshypotesen framåt att man vill satsa resurserna på de som arbetar med kvalificerad katalogisering och minska resurserna gentemot grundkatalogisering och detta kommer att minska mer över tid.

Rådet: Bra tänkt angående avtal, bra med tydliga avtal med en eller flera parter där andra kan dela och använda Librisdata men inte ha samma möjlighet att tycka till och utforma den.

Kanske Libris användargrupp katalogisering kan fungera som en operativ grupp och ett forum där KB kan bereda ett framtida förslag i dialog med användare?

Gällande folkbibliotek kommer förmodligen en förändring på mediaförsörjningsmarknaden likt den som skett på högskolebiblioteken med fler tjänster och plattformar för e-böcker och e-ljudböcker där pakethantering istället för enstaka posthantering äga rum. Då en enkel katalog där man kan söka i alla tjänster kanske spelat ut sin roll då metadatahantering och metadataförsörjning till flera olika tjänster blir mer komplex

På högskolorna är arbetet med öppen tillgång en viktig del av arbetet som ofta handlar om att leda användaren till fulltext, intressant att se vad detta kommer att innebära för folkbiblioteken i framtiden.

KB: Det är tydligt att det behövs en kommunikationsinsats från KB för att bredda denna diskussion, en dialog och formell diskussion behövs med SUHF, specialbibliotek och forum för regioner och kommuner. Kanske behöver vi även gå ifrån bilden där Libris omfattar allt.

2. WeDoBooks api-förändringar och effekter i lokala bibliotekskataloger.

Tuija Drake håller en presentation hur flödet av poster från WeDoBooks (tidigare Publizon, Axiell Media, Elib) till Libris sker idag.

WeDoBooks har tagit över Axiell medias gamla infrastruktur för att tillgängliggöra e-böcker och ljudböcker och de genomför nu en övergång till nytt format. Migrering av biblioteken till en ny infrastruktur ska ske stegvis, enligt tidsplanen till årsskiftet. Det nya formatet kommer att vara standard-Onix vilket redan finns i bokinfoflödet och borde inte vara något problem för KB att lösa, men då vi ännu inte fått någon dokumentation kring processen har vi inte kunnat förbereda något arbete. Detta innebär att under denna utvecklingstid så kommer bibliotekens e-böcker inte att synas i de lokala bibliotekskatalogerna. Vilken effekt kommer detta att få för biblioteken?

Är detta ett exempel på hur Libris tid som metadatamaster är förbi? Delvis förlorar Libris sin roll som samkatalog under denna period. KB undrar om biblioteken fått information kring förändringen och hur de ser på saken?

Rådet: Folkbiblioteken har alla i någon mån haft en dialog med WeDoBooks, man ser inte denna förändring som ett så stort problem, ett moment till för bibliotekarier som arbetar i disk, men man känner sig förberedda för detta. Det kan vara en förberedelse för en möjlig framtid då nog inte alla tjänster ryms i en katalog, utan bibliotekarier behöver kunna navigera i ett landskap med flera aktörer och funktioner.

Informationspunkter

3. Innehåll i Libris/E-plikt

Från en grupp bibliotek i Libriskollektivet har det kommit förslag på att utesluta vissa materialtyper (elektroniskt material) från Librisbeståndet. Det rör sig om artiklar från tidskrifter, konferensvolym, podcasts och sådant som kommer in via e-plikten men inte i sig är E-plikt, t.ex. filmer och material från sociala medier. Man önskar en retroaktiv radering av detta material från Libris, då man anser att detta material består av ett godtyckligt urval, som stör och ”skräpar ner” samt håller låg kvalitet.

Att åtgärda detta går att göra på olika sätt och KB diskuterar lösningsförslag med en grupp av bibliotek som kontaktat KB angående detta.

KB kommer ta fram förslag och kan förankra detta i Libris användargrupp katalogisering.

En lösning skulle kunna vara en ökad filtrering eller att se till att dessa inte träffar syns vid grundinställningarna i det nya Libris sök.

Rådet: Det kan vara problematiskt att plocka bort material från Libris - om det inte går att hitta i Libris var ska det då gå att hitta?

KB: E-plikt-lagen gäller och KB har i uppdrag att följa den, men om det inte är lämpligt att visst material syns i Libris får man kanske hitta andra sätt att ge tillgång till just detta material. En vidare fråga är var ska då materialet tillgängliggöras, en avvägningsfråga, ska Libris vara gränssnittet för allt insamlat material?

Ytterst är det en fråga om hur Libris ska kunna bli användarvänligt.

4. Gemensam drift av bibliotekssystem

KB har fått en fråga av riksdagsbiblioteket gällande gemensam drift av bibliotekssystem. Riksdagsbiblioteket ser hinder för egen drifta främst på grund av säkerhetsskäl. Därför undersöker de om intresse finns hos andra statliga aktörer att samdrifta bibliotekssystem. Samtidigt har en grupp med universitetsbibliotek visat intresse för samdrift hos SUNT. Flera representanter kommer nu att träffa SUNET och om det finns tillräckligt många intresserade kan de starta en förundersökning.

Vilket system är intressantast framåt? Om projektet väljer Folio så kommer de lättare få tillgång till integration med Libris eftersom KB behöver utveckla detta för egen räkning.

5. Förändring av rollen som Libriskoordinator

Rollen som Libriskoordinator kommer att läggas på en person istället för som nu på två stycken. Under hösten var planen att Johanna Berglind skulle kliva in som koordinator medan David Södergren Medin kommer att arbeta som handläggare. Det är då Johanna som deltar på möten med utvecklingsrådet. Tyvärr är Johanna sjukskriven på deltid under hösten och David fortsätter under en period att delta på rådets möten

6. Kort rapport från bokmässan och senaste nytt om Librisdag

KB deltog i år på bokmässan i monter för nationella digitala tjänster tillsammans med Barnens bibliotek, Bibblix, Digiteket, Legimus, Polarbibblo och Världens bibliotek.

KB höll också i en punkt på Bibliotekscenen då Tuija Drake berättade om utvecklingen av nya Libris sök.

Årets Librisdag äger som tidigare meddelats rum den 6 november, sista anmälningssdag är den 9 oktober, vi skickar ut en påminnelse under dagen. I dagsläget 123 externa deltagare på plats och 97 stycken som deltar digitalt, vi hoppas få några fler efter påminnelse.

Vid protokollet

David Södergren Medin

Justeras av

Oskar Laurin, enhetschef Bibliotekssamverkan